

Møte tirsdag den 20. april kl. 18.50

President: E i r i n F a l d e t

D a g s o r d e n (nr. 24):

1. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon m.m. (Innst. O. nr. 53 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 63 (1997-98))
2. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (Innst. O. nr. 59 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 30 (1998-99))
3. Referat

Valg av settepresident

President: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg foreslår Marit Nybakk.

Presidenten: Marit Nybakk er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Marit Nybakk er enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

S t a t s r å d V a l g e r d S v a r s t a d
H a u g l a n d overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon m.m. (Innst. O. nr. 53 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 63 (1997-98))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg. – Det anses vedtatt.

Karita Bekkemellem Orheim (A) (ordfører for saken): En samlet komite har gitt tilslutning til de forslag som Regjeringen har lagt fram til nytt kapittel i adopsjonsloven, som regulerer nærmere adopsjonsformidling av norske og utenlandske barn.

De forslagene som gjelder utenlandsadopsjonene, er i første rekke ment å presisere og tydeliggjøre det systemet som vi har allerede i dag. Og når det gjelder innenlandsadopsjonene, foreslås enkelte endringer med sikte på å skape et mer enhetlig system for behandling av innenlands- og utenlandsadopsjonene.

En samlet komite vil understreke at adopsjon skal skje dersom det er til gagn for barnet. Hensikten med en

adopsjon er å gi barna en tryggere og bedre oppvekst. Utvelgelsen av foreldre til barn som skal adopteres, er en svært ansvarsfull og viktig oppgave. Konsekvensene ved en adopsjon er stor for barnet, de opprinnelige foreldrene og adoptivforeldrene. Ved en adopsjon brytes båndene til den opprinnelige familien, og det skapes en ny familie. Komiteen mener det er viktig at de som får adoptere, blir underlagt en streng vurdering, der det legges vekt på at søkerne har forutsetninger og muligheter for å gi barnet en trygg og harmonisk oppvekst.

Slik praksisen til nå har vært, har innenlands- og utenlandsadopsjonene blitt behandlet forskjellig. En samlet komite mener at det er riktig å endre delegasjonsvedtaket slik at myndigheten til å gi adopsjonsbevilling, også for innenlandsadopsjon, legges til Statens ungdoms- og adopsjonskontor. Det vil være hensiktsmessig å samle kunnskap og kompetanse om både utenlands- og innenlandsadopsjoner. På den måten mener komiteen at en vil få en mest mulig lik behandling, samtidig som en vil kunne oppnå en effektiviseringsgevinst. En større enhet til behandling av adopsjonssøknadene vil føre til en mer lik behandling av saker fra hele landet.

En samlet komite mener at behovet for lovregulering er størst når det gjelder adopsjon av utenlandske barn. Ofte er det snakk om store antall barn fra mange forskjellige land, og det er private organisasjoner involvert.

Adopsjonsorganisasjonene har en svært viktig oppgave, og det er de som gir støtte og bistand til søkerne gjennom hele prosessen. Adopsjonsorganisasjonene har fått stadig flere oppgaver, og komiteen mener det er riktig at det gis driftsstøtte til organisasjonene fordelt etter antall adopsjoner som er formidlet. Komiteen understreker at adopsjonsorganisasjonene ikke skal ha økonomisk vinning som hensikt.

Kommunene har også et viktig ansvar med å gi forhåndssamtykke, utrede og gi tilråding i adopsjoner av barn fra utlandet. Kommunene må sørge for å ha kompetente saksbehandlere på dette feltet, slik at en kan få ansvarlig og mest mulig lik behandling over hele landet.

Helt til slutt: Et flertall i komiteen, med unntak av Fremskrittspartiet, har merket seg at statsråden i en interpellasjonsdebatt tidligere i år svarte at departementet nå vil utrede spørsmålet om hvorledes barn som bor sammen med en homofil og dens partner, best kan sikres, og vi forutsetter en snarlig oppfølging av dette fra departementets side.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Per Sandberg (Frp): Etter Fremskrittspartiets mening er adopsjonsinstituttet en meget viktig ordning i vårt samfunn. Det må vi ta godt vare på og ha et velfungerende regelverk rundt.

Etter vår oppfatning er det barnets behov som må være det sentrale, og som må ivaretas på en gjennomtenkt måte. Hensikten med adopsjon er at barn som er i en vanskelig situasjon, skal få det bedre. For Fremskrittspartiet er det viktig å sikre at det er klare regler rundt

adopsjon av utenlandske barn. Det er ikke gitt at det å ta disse barna ut av sitt nærmiljø og sin kultur, er den beste løsningen for barna. Derfor vil en adopsjon som har foregått i trygge og ordentlige former, være det absolutt beste for de barna som har kommet i den situasjonen at de skal adopteres bort. Ved slike adopsjoner er det viktig å legge vekt på de reglene som FNs konvensjon om barnets rettigheter stiller opp, slik at barnets rettigheter blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Barnekonvensjonen påpeker at det er barnets beste, rettigheter og behov som skal være det avgjørende.

Dagens adopsjonslovgivning stiller strenge krav til hvem som kan drive med adopsjonsformidling. Dette er det også viktig for Fremskrittspartiet å opprettholde. Klare regler og kontroll er viktig for å opprettholde den allmenne tilliten til dem som driver med adopsjon, men det er like viktig for barnet, når det blir eldre, å vite at adopsjonen foregikk i riktige former. Når en har kontrollordninger på plass, er det viktig at det er de som har stor kunnskap både om barn og om de land hvor barn adopteres fra, som får lov til å drive med formidling. Vi har merket oss at det ifølge barnevernsloven §4-23 ikke er tillatt for privatpersoner å drive formidlingsvirksomhet for plassering av barn med eller uten adopsjon for øye. Dette gjelder også for organisasjoner som ikke har fått bevilling fra departementet.

Det viktige må være, som jeg tidligere har nevnt, at adopsjon foregår på en ryddig og tillitsfull måte, og at vi ikke ser ensidig på hvem som driver slik formidling. Flere aktører, også innenfor dette feltet, vil medføre bedre kvalitet og bedre brukertilfredshet. Derfor bør også private og organisasjoner som er egnet til å drive slik virksomhet, få lov til å drive med det etter å ha fått bevilling fra departementet. Det må forutsettes at de som får lov til å drive denne type virksomhet, er godt skikket til det, og at det videre blir foretatt en løpende og effektiv kontroll med dem som har fått bevilling.

Til slutt vil jeg fremme de forslagene fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) (komiteens leder): En samlet komite er enig om at utvelgelse av foreldre til barn som skal adopteres, er en svært ansvarsfull og viktig oppgave. Det er jeg glad for. Konsekvensene av en adopsjon er store både for barnet, de opprinnelige foreldrene og adoptivforeldrene. Båndet til den opprinnelige familien brytes ved adopsjon, og det skapes en ny familie. Det må være myndighetenes ansvar å sikre barnet et trygt og godt hjem i den nye familien. Jeg merker meg at departementet, som et ledd i denne kvalitetssikringen, er oppmerksom på at det er et klart behov for å ruste opp kommunene når det gjelder kunnskap om utfordringer og særlige forhold som kan knytte seg til det å være utenlandsadoptert. Arbeidet er med andre ord ikke gjort når adopsjonen er gjennomført.

For å sikre barns rettigheter mener Kristelig Folkeparti det er riktig at adopsjonsformidling reguleres i adopsjonslovgivningen, i tråd med FNs barnekonvensjon og Haagkonvensjonen. Kristelig Folkeparti er også glad for at det i økende grad legges vekt på de psykologiske sidene ved adopsjon, og at det er like viktig å dekke emosjonelle som materielle behov.

Kristelig Folkeparti er fornøyd med departementets forslag til nytt kapittel i adopsjonsloven som nærmere regulerer adopsjonsformidling av norske og utenlandske barn.

Kristelig Folkeparti vil også vise til at departementet nettopp har hatt en grundig gjennomgang av undersøkelse og godkjenning av adoptivhjem. Som et resultat av dette fikk vi nye retningslinjer på dette feltet i september 1998.

Vi er også kjent med at departementet er godt i gang med å utrede spørsmålet om hvorledes barn som bor sammen med en homofil forelder og hans/hennes partner, best kan sikres. Fagavdelingene i departementet utreder hvilke tekniske og juridiske endringer de ulike alternativer eventuelt krever.

Kristelig Folkeparti finner derfor ingen grunn til å støtte forslaget fra Arbeiderpartiet og SV, hvor de ber om en «bred gjennomgang av dagens adopsjonslov og dens praksis».

Unn Aarrestad (Sp): Det har vore nødvendig med ein del endringar i adopsjonslova.

Likevel skal adopsjon berre skje dersom det er til gagn for barnet. Føremålet må jo vera å gi borna ein tryggare og betre oppvekst. Det er nemleg ingen som skal ha krav på å få adoptera eit barn. Derfor vert det òg stilt sterke krav til at søkjarane skal kunna gi barnet ein trygg og harmonisk oppvekst.

Det har synt seg at det har vore ulik handsaming når det gjeld innanlands- og utanlandsadopsjonar. Derfor er det rett å endra delegasjonsvedtaket, slik at adopsjonsløyve òg for innanlandsadopsjon vert lagt til Statens ungdoms- og adopsjonskontor. Dette bør gjerast for å samla kunnskap og kompetanse om både innanlands- og utanlandsadopsjonar, og for å få ei mest mogleg lik handsaming. Ein slik sentral instans vil òg i større grad kunna gi lik handsaming av saker frå heile landet.

Det bør også vera grunn til å vurdere om ein bør likestilla utanlandske adoptivborn med norskfødte. I dag får adoptivforeldre 22 000 kr i adopsjonsbidrag. Her kunne det kanskje vera rett ved evalueringa av kontantstøtta å vurdere å gi støtte til desse frå året etter adopsjonen, på lik linje med at ein for norskfødte born får kontantstøtte året etter fødselspermisjonen.

Dei meirutgiftene denne støtta til adoptivborna vil representera, bør kunna utjamnast på andre felt utan at totalutgiftene vert auka. Ei slik støtte kan vera avgjerande for adoptivforeldre, som i gjennomsnitt betalar 100 000 kr for å få sine utanlandsadopterte born heim. Dette vil vera ei eintydig og konsekvent handling som eg vonar at statsråden vil vurdere. Elles vil det lett kunna gi ulik handsaming av støtta til borna dei fyrste åra dei har saman med foreldra.

Likebehandling av born og adopsjon handlar også om eit verdival. I dag får foreldre som utfører prøverørsmetoden, dekka behandlingsutgiftene av det offentlege. I gjennomsnitt utgjør det det same beløpet som adoptivforeldre betalar av eiga lomme for å ta seg av eit barn som alt er født.

Utan å vega verdivala opp mot kvarandre fortel denne ordninga at me i vårt samfunn verdset høgt å la vaksne menneske få dra omsorg for born, og at vårt samfunn òg vil ha fleire born.

Kvart år kjem det rundt 500 utanlandske adoptivborn til Noreg. Så langt det kan la seg gjera, må styresmaktene sikra at borna får ein god og trygg heim i framtida. Banda til den opprinnelege familien har nemleg vorte brotne, og det må skapast ein heilt ny familie.

Det er nok òg størst behov for lovregulering når det gjeld dei utanlandske borna. Det er her snakk om eit stort tal born frå mange ulike land der òg private organisasjonar er involverte.

Hovudmålet må heile tida vera at adopsjonen skal vera til beste for barnet, og at organisasjonane ikkje skal ha økonomisk vinning som mål.

Grethe G. Fossum (A): Adopsjon er det eneste område hvor en kan kreve en godkjenning av foreldreskapet. Av og til kunne en kanskje ønske at de som får egne barn også skulle bli godkjent. Men for å hindre en debatt med Fremskrittspartiet, vil jeg legge til at det ikke er Arbeiderpartiets politikk.

Hovedintensjonen når man skal adoptere, er at det skal skje til det beste for barnet. Utgangspunktet er en bedre og tryggere oppvekst og en juridisk rett for barnet. Men det må understrekes at det ikke på noen måte skal være en rett og et krav for noe menneske å få adoptere barn.

Jeg er glad for at de som får adoptere, blir underlagt en streng vurdering hvor det legges sterk vekt på at søkeren har forutsetninger og muligheter for å gi barnet en trygg og harmonisk oppvekst.

Komiteen er svært enig når det gjelder lovforslagene som behandles i dag. Uenigheten kommer først fram når man snakker om homofile og lesbiske muligheter til å bli vurdert som adopsjonssøker. Jeg er glad for – til tross for det som har blitt sagt i en annen debatt i dag – at statsråden i interpellasjonsdebatten i Stortinget den 14. januar sa at hun ville utrede spørsmålet om hvorledes rettighetene til barn som bor sammen med homofile og lesbiske, best kan sikres. Det er et godt skritt på veien.

Arbeiderpartiet er også opptatt av at det blir en bred gjennomgang av dagens adopsjonslovgivning og praksis. Her er faktisk ikke Arbeiderpartiet i tvil om at det trengs mer kunnskap, i motsetning til visse andre partier i denne salen.

Vi har tidligere i dag debattert toleranse og likeverd når det gjelder homofile og lesbiske. I denne odelstingsdebatten er det like viktig at vi tar med oss minoritetsvanskelighetene på alle livets områder.

Hovedmålet i adopsjonslovgivningen står fast, nemlig at en adopsjon ikke bare skal skje for å gi barn en juridisk

og sosial sikkerhet, men når søkerne om adopsjon skal vurderes, er det svært viktig at man legger vekt på tryggheten, og at man må se bort fra samlivsform og den seksuelle identitet.

Arbeiderpartiet og SV fremmer derfor forslag om at Regjeringen skal ta et initiativ hvor hovedmålet er å styrke barns muligheter til en trygg og god oppvekst, samtidig som man gir flere muligheter til å bli vurdert som adopsjonssøkere.

Jeg har fått forståelsen av at enkelte partier ønsker å stemme mot dette, og derfor gjør jeg det om til et oversendelsesforslag.

Presidenten: Representanten Grethe G. Fossum har tatt opp forslaget som hun refererte til, og forslaget er også gjort om til et oversendelsesforslag.

Per Roar Bredvold (Frp): I utgangspunktet er de endringer som foreslås i denne proposisjonen, av mindre karakter, men saken bringer også en del spørsmål av prinsipiell karakter på banen.

For Fremskrittspartiet er det viktig at det er barnets behov som blir satt i sentrum. Ved en adopsjon må barnets muligheter til å kunne få en trygg og god oppvekst være den faktoren som tillegges mest vekt når spørsmålet om adopsjon avgjøres. Derfor er det etter vår oppfatning ikke tjenlig for barna at diskusjonen om endringer i adopsjonslovgivningen blir til en debatt om f.eks. homofiles rettigheter. Det tjener verken barna eller debatten om endringer i adopsjonslovgivningen.

Ved adopsjon er det viktig at de som skal bistå foreldrene og barnet, har særdeles god kunnskap om både det området barnet kommer fra, det området som barnet skal til, og hvilke behov barnet har. Disse punktene er de sentrale, og det er de som må vektlegges ved en adopsjon. Det er derfor Fremskrittspartiet i denne saken fremmer forslag om å myke opp reglene for hvem som skal kunne drive med adopsjon, for det kan være enkeltpersoner eller grupper som har stor kunnskap nettopp om dette. Vi kan ikke se at det er noen gode grunner som skulle tilsi at ikke deres kompetanse skal kunne benyttes. Derfor må vi gjøre regelverket enklere på dette området, og det er derfor beklagelig at det kan synes som om flertallet ikke finner å kunne støtte oss i dette.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 451)

S a k n r . 2

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (Innst. O. nr. 59 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 30 (1998-99))

Ola T. Lånke (KrF): (ordfører for saken): Innstillingen fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen til endringer i lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser gir en enstemmig tilslutning til proposisjonens

forslag. Fra min side vil jeg derfor nøye meg med en generell bemerkning angående sakens problem.

Ot.prp. nr. 30 munnet ut i et aktuelt lovforslag, nemlig å holde utenfor samordningen pensjonspoeng i folketrygden for omsorgsarbeid etter avsluttet yrkesaktivitet samt arbeid etter fylte 67 år til man fyller 70 år. Bakgrunnen for forslaget er den såkalt negative samordningseffekt som oppstår i enkelte tilfeller der slik opptjening, selv om den i sammenheng er liten, fører til at samlet utbetaling kan bli mindre enn om man ikke hadde disse poengene.

For ordens skyld må det understrekes at for de fleste pensjonister vil opptjening av pensjonspoeng i folketrygden være fordelaktig, men at den i en del spesielle tilfeller likevel får utilsiktede virkninger.

Proposisjonen viser en del eksempler på slik negativ effekt. I proposisjonen er det videre redegjort grundig for problemet negativ effekt uten at det er fremlagt ytterligere forslag til å bøte på dette enn det omtalte forslag vedrørende § 23 nr. 2 femte ledd.

En enstemmig komite uttrykker i merknadene det uheldige i at samordningen kan slå til dels meget forskjellig ut, både i positiv og negativ retning, for enkelte pensjonister. Det såkalte Samordningsutvalget som har drøftet problemet inngående, har pekt på at muligheten for en tilfeldig samordningsfordel vil bli redusert etter hvert som de fleste tjener opp full parallell tilleggspensjon i folketrygden. Men samordningen vil også i fremtiden kunne gi tilfeldige utslag.

Det var også Samordningsutvalgets konklusjon at problemet med negativ effekt burde kunne aksepteres innenfor dagens bruttosystem.

Det er likevel viktig å merke seg at flere alternativer har vært vurdert for å løse problemet med negativ effekt. Problemet kan løses enten ved at de offentlige pensjonskassene punger ut store summer, eller ved en skjerpet samordning som vil gå ut over et stort antall pensjonister. Det antas å være lite aktuelt å gå i noen av disse retningene.

Departementet har i denne omgang valgt å løse problemet for dem som har opptjening etter fylte 67 år, og for dem som har utført omsorgsarbeid etter endt yrkesaktivitet. Departementet åpner imidlertid i proposisjonen for å vurdere om pensjonssystemet på sikt kan utformes slik at all opptjening av pensjonspoeng i folketrygden for omsorgsarbeid, også ulønnet omsorgsarbeid for egne barn, bør holdes utenfor samordningen. Dette vil kreve en nærmere utredning av hensyn til konsekvensene både prinsipielt og systemteknisk. Et spørsmål som må vurderes, er i hvilken grad det er ønskelig å stille slike poeng gunstigere enn poeng opptjent på annen måte. Her ligger imidlertid mulighetene for en statusmessig opprioritering av omsorgsarbeidet, som det kunne være av interesse å få belyst nærmere.

Departementet har imidlertid i denne omgang ikke villet gå inn på større langsiktige endringer i samordningssystemet, som ville kreve grundigere forberedelser.

Et flertall i komiteen har også pekt på at enhver unntaks- eller spesialregel for samordningen vil bidra til å

komplisere systemet samt at en justering for å rette opp én skjevhet lett kan skape nye. Så finstilt er dette systemet.

Likevel er det vanskelig å slå seg til ro med et system som fører til så vidt uheldige virkninger for visse grupper pensjonister. Særlig er det, som departementet påpeker, ønskelig med samordningsregler som forhindrer at personer med lav opptjening i folketrygden kan komme gunstigere ut samordningsmessig enn personer med noe høyere opptjening. Samtidig er det heller ikke heldig at folketrygdens ordning med kombinert tilleggspensjon til gjenværende ektefelle skal få slik virkning.

Stortinget vedtok så sent som 1. desember 1998 et pålegg til Regjeringen om å foreta en gjennomgang av samordningen av de offentlige pensjonsordningene og komme tilbake til Stortinget når nødvendig utredning har funnet sted. Det er all grunn til å ha forståelse for at dette er et svært komplisert arbeid, som tar tid. Likevel vil det være av interesse å høre om statsråden kan si noe mer om hvor langt man er kommet når det gjelder denne gjennomgangen, og eventuelt når en sak kan ventes i Stortinget.

Jeg vil med dette bare henvise til innstillingen og merknadene i denne.

Trond Helleland (H): Høyre slutter seg til de endringene som nå gjøres i samordningsloven. Disse endringene, som omfatter pensjonspoeng for ulønnet omsorgsarbeid og poengopptjening i folketrygden etter 67 år, er rimelige og gir heller ikke store økonomiske utslag i de totale pensjonsutbetalinger.

Høyre har imidlertid funnet grunn til å påpeke den mangel på fremdrift og vilje som preger Regjeringen i arbeidet med å løse problemet med «negativ effekt». Vi har mottatt svært mange henvendelser fra pensjonister som opplever det som dypt urettferdig at samordningsloven virker slik at de taper på at de har opptjent og betalt for tilleggspensjon fra folketrygden. Departementet er oppmerksom på dette problemet og har vært oppmerksom på det i mange år, men ingenting skjer. Vi får høre om statsråden etterpå kan si at noe skal skje – vi håper iallfall det.

Departementet konkluderer med at det beste er å beholde dagens ordning med visse svakheter fremfor å foreta grep som kan løse problemet med negativ effekt. Dette er selvsagt et slag i fjeset på dem, særlig enker, som får mindre utbetalt i pensjon når de fyller 67, enn de har før samordningsreglene slår negativt ut. Det er etter Høyres mening dypt urettferdig og høyst beklagelig at Regjeringen ikke foreslår å gjøre noe med dette nå. Vi har liten forståelse for at de som har tjent opp en forholdsvis høy tilleggspensjon, skal sitte igjen med mindre enn dem som har en lav tilleggspensjon. Dette bryter med alle kjente prinsipper om pensjonsopptjening. Departementet skriver da også på side 23 i proposisjonen:

«Etter departementets oppfatning ville det vært ønskelig med samordningsregler som forhindret at personer med lav opptjening i folketrygden kan komme gunstigere ut samordningsmessig enn personer med noe høyere opptjening.»

Men konklusjonen er like fullt at så langt gjøres ingenting.

En samlet komite peker også på problemet med negativ effekt. Flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, konkluderer likevel med at dette er man klar over, men vil ikke gjøre noe.

Vi vil ikke slå oss til ro med dette og ber om at departementet enten fremmer lovendringsforslag eller tar i bruk den hjemmelen om å gi forskrift om lemping av samordningen som ble gitt i 1992. Senest ved behandlingen av Dokument nr. 8:93 for 1997-98 høsten 1998, som saksordføreren også refererte til, vedtok Stortinget å be Regjeringen gjennomgå samordningen av de ulike tjenestepensjonsordningene og fremlegge egen sak om dette for Stortinget. Høyre forutsetter at Regjeringen tar tak i problemet og kommer tilbake med konkrete forslag om hvordan problemet med negativ effekt skal løses.

Avslutningsvis vil jeg referere hva Landslaget for offentlige pensjonister konkluderer med i sin høringsuttalelse:

«Det bør være et selvfølgelig krav til regelverket at ingen skal tape på å tjene opp, og betale for, pensjon. Reglene bør heller ikke endres, til ugunst for pensjonistene, for det som er tjent opp før regelendringen settes i verk. Brudd på dette vil lett kunne undergrave tilliten til pensjonssystemet, og det vil ingen være tjent med. Et pensjonssystem bør være både forutsigbart og til å stole på.»

Brevet er signert Torolf Støyva og Helge Seip.

Høyre slutter seg til denne konklusjonen og beklager at flertallet og Regjeringen lar denne skjevheten og urettferdigheten i pensjonssystemet fortsette. Vi håper nå at det blir tatt tak i dette. Stortinget har hatt det til behandling flere ganger, og det burde være mulig å finne en enkel og grei regel uten å komplisere systemet ytterligere.

E i r i n F a l d e t hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per Sandberg (Frp): Når det gjelder forslag til endringer i Ot.prp. nr. 30, hvor økt tilleggspensjon kan holdes utenfor samordning med godskrevet pensjonsordning etter folketrygdloven § 3-16, og når økningen skyldes pensjonsopptjening i folketrygden etter uttak av tjenestepensjon for årene pensjonisten fyller 67, 68 og 69 år, vil Fremskrittspartiet støtte dette.

Den vurderingen som Fremskrittspartiet foretok under behandlingen i komiteen, var hvorvidt vi på nytt skulle ta opp de forslagene som tidligere er fremmet fra oss, eller hvorvidt vi skulle vente til gjennomgangen av hele samordningssystemet er ferdig. Fremskrittspartiet har besluttet at vi i denne omgang ikke igjen tar opp de samme forslagene, fordi stortingsflertallet nå har bestemt seg for å få en fullstendig gjennomgang – dette med Fremskrittspartiets subsidiære støtte. Derfor har vi besluttet at det vil være mest hensiktsmessig å vente til denne gjennomgangen foreligger. Men uansett om Fremskrittspartiet støtter denne gjennomgangen subsidiært, vil jeg gjøre oppmerksom på den skepsis som det ble gitt uttrykk for

vedrørende fremdriften av en total gjennomgang, og vil i hvert fall henstille om at Regjeringen i statsbudsjettet for år 2000 vurderer intensjonene i Dokument nr. 8: 93 for 1997-98, fra representantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, om at pensjonsytelser som samlet utgjør mindre enn 2G, ikke skal samordnes etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er glad for tilslutninga frå komiteen i denne saka. Sjølv om vi ikkje sikrar at all opptening i folketrygda blir fordelaktig, skal opptening av omsorgspoeng etter avslutta yrkesaktivitet vera samordningsfri. Det same skal opptening etter fylte 67 år vera.

Dei offentlege tenestepensjonsordningane er såkalla bruttoordningar. Dei garanterer eit pensjonsnivå på vanlegvis 2/3 av sluttløna, inkludert pensjon frå folketrygda. Denne saka gjeld kva som kjem i tillegg til brutto-garantien.

I 1989 endra Stortinget samordningslova. Siktemålet var at det i hovudsak berre skal gjerast samordningsfrådrag for tilleggspensjon frå folketrygda som er tent opp av medlemen i tenestepensjonsordninga. Dette inneber at eventuelle meirytingar frå folketrygda som er tente opp av avdød ektemake som ikkje var medlem av tenestepensjonsordninga, skal haldast utanfor samordninga.

Samordninga vart dermed gunstigare for alle attlevande ektemakar med tilleggspensjon frå folketrygda basert på både eigen og avdøde si opptening – såkalla kombinert tilleggspensjon. Dette gjeld i hovudsak enkjer. Men ordninga har òg den effekten – som òg er peikt på i dag – at ho var meir fordelaktig for nokre enn for andre, og vi har fått det fenomenet som blir kalla negativ effekt.

For personar som har høgare sluttlønn enn det tilleggspensjonen i folketrygda tilseier, er det utan verknad for pensjonisten om eigen tilleggspensjon er stor eller liten. Dette har si årsak i at tenestepensjonsordninga garanterer ei samla yting i høve til sluttløna. Men for attlevande ektefelle vil det vera ein fordel at eigen tilleggspensjon i folketrygda er liten, og at meirytinga frå den avdøde ektefellen er høg. Årsaka til dette er at eigen tilleggspensjon opp til sluttløna skal samordnast, medan meirytingar frå avdøde ektefelle skal haldast utanfor samordninga.

Stortinget ynskte å fjerna denne effekten i 1992. Ei generell «fridelsløysing» vart fremja som alternativ, men vart ikkje vedteken. Ei fridelsløysing inneber at 55 pst. av tilleggspensjon tent opp av avdøde skal haldast utanfor samordninga for attlevande ektefelle med eigen tenestepensjon. Ei slik løysing ville vera svært gunstig for personar med kombinert tilleggspensjon og ville innebæra monalege meirutgifter for dei offentlege tenestepensjonsordningane. Dessutan ville ho ha hatt uheldige fordelingsverknader og vera lite rimeleg samanlikna med kva personar som ikkje har kombinert tilleggspensjon, får.

I staden gav Stortinget Kongen heimel til å gje ei forskrift om å lempa på samordninga i desse tilfella. Eg skjønar godt at det her blir stilt spørsmål om å bruka den-

ne heimelen til å gje ei forskrift. Spørsmålet blir då: Er det ikkje prøvt å gje forskrifta eit innhald? Årsaka til at det ikkje er gjeve ei forskrift, er at det har vore vanskeleg å finna fram til løysingar som både er rimelege og som kan praktiserast.

I proposisjonen framgår det at saka har vore utgreidd av fleire arbeidsgrupper, utval og pensjonseksperter. I to høyringsrundar rår Rikstrygdeverket og alle dei offentlege pensjonsordningane frå å gje ei slik forskrift. Dei meiner at ho blir for vanskeleg å praktisera. Arbeidstakarorganisasjonane har òg forståing for dette problemet. Dei godtek effekten som ein del av dagens bruttosystem.

Eg merkar meg at representantane frå Framstegspartiet her har eit heilt spesielt engasjement. Dei synest heller ikkje å ha godteke avgjerda til Høgsterett i Lassung-saka. Denne avgjerda slår fast at det ikkje er «feil» i gjeldande regelverk.

Ingen får mindre samla pensjon enn det bruttogarantien i tenestepensjonsordninga sikrar. Dermed er det ikkje rett å seia at nokon får redusert tenestepensjonen sin utan at dei får full «erstatning» frå folketrygda. Det vil heller ikkje vera rimeleg at tenestepensjonsordningane i offentleg sektor skal kompensera for at folketrygda ikkje betalar ut både full eigen pensjon og ein del av tilleggspensjonen frå den avdøde.

Lovendringa av 1989 om at det berre skal gjerast samordningsfrådrag for tilleggspensjon frå folketrygda som er tent opp av medlemen i tenestepensjonsordninga, synest rimeleg og gjev aldri ytingar lågare enn bruttogarantien. Men enkelte pensjonistar får større fordelar enn andre. Etter kvart som det blir fleire med parallell opptening av tenestepensjon og tilleggspensjon i folketrygda, blir det færre tilfelle med såkalla negativ effekt.

I eit nettosystem der tenestepensjonen er utforma som eit visst tillegg til folketrygda uavhengig av folketrygdpensjonen, blir det ingen slik negativ effekt. Der vil all opptening i folketrygda vera fordelaktig. Som komiteen sjølv peikar på, kan ein oppnå det same med ei såkalla standardisert bruttoordning, dvs. at det blir gjort frådrag for ein standardutrekna tilleggspensjon i folketrygda. Dersom dette gjev lågare kompensasjon enn det som er garantert ved bruttogarantien, dekkjer tenestepensjonsordninga det som manglar. Ei slik ordning ville vera ei monaleg forenkling i dagens kompliserte samordningssystem.

Når eg no har dratt gjennom historia så langt, kan det tenkjast at det er nokon som trur at alt dette er eit endeleg og langt forsvar for at Regjeringa ikkje ynskjer å fylgja opp dei forslaga som vart fremja og vedtatt i fjor. Til det vil eg seia at Stortinget har bedt om ein gjennomgang. Stortinget skal få ein gjennomgang av samordninga. Departementet har sett i gang eit arbeid som særleg greier ut samordninga for dei med låge tenestepensjonar. Eg vil syta for at ei slik utgreiing blir lagd fram for Stortinget.

Eg har forståing for at det blir stilt spørsmål ved framdrifta av utgreiinga til arbeidsgruppa. Gruppa har frist til 1. desember. Det vil innebera at Stortinget bør kunna forventa at ei sak, som særleg gjeld dei med låge tenestepensjonar, blir lagd fram i løpet av våren 2000.

Lat meg til slutt berre understreka at noka total løysing på fenomenet negativ effekt slik at all opptening i folketrygda skal vera fordelaktig, synest vanskeleg å oppnå på ein rimeleg måte innanfor det noverande bruttosystemet. Samordningsutvalet går inn for å halda det noverande systemet under observasjon og uttalar:

«Hvis man ikke kan slå seg til ro med at bruttosystemet, som sikrer tjenestemennene stor grad av trygghet for sin pensjon, også har disse svakhetene, kan alternativet være å innføre et nettosystem også for egenpensjon. Utvalget har for sin del observert at tjenestemennenes organisasjoner i det store og hele er tilfreds med bruttosystemet. Prisen for systemet er at det på begrensede områder er uoversiktlig og komplisert – fordelene er at det sikrer et godt pensjonsnivå for alle.»

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 453)

Etter at det hadde ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal votere i sakene nr. 1 og 2.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er forslag nr 1, fra Grethe G. Fossum på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, og forslagene nr. 2 og 3, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til en bred gjennomgang av dagens adopsjonslov og dens praksis. Hovedmålet må være å styrke barns mulighet til en trygg og god oppvekst. Samlivsform og seksuell identitet skal ikke i seg selv være til hinder for å søke og bli vurdert som adoptivforeldre.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v :

om endringer i lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon m.m.

I.

I lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon m.m. gjøres følgende endringer:

§ 1 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om at lovens offentligrettslige bestemmelser skal gis anvendelse på Svalbard og fastsette særskilte regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 12 annet ledd skal lyde:

Fra barnet er 18 år har det krav på å få opplyst fra departementet hvem de opprinnelige foreldre er.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Nytt kapittel 3 A med §§ 16 a – 16 f skal lyde:

Kapittel 3 A. Adopsjonsformidling og godkjenning av adoptivhjem

§ 16 a. Med adopsjonsformidling forstås i denne loven enhver virksomhet som har til formål å skape kontakt mellom barn som kan adopteres og personer som ønsker å adoptere, herunder enhver registrering eller utredning av adoptivsøkere, registrering av barn som kan adopteres eller utvelging av foreldre til det enkelte barn.

§ 16 b. Det er forbudt for privatpersoner å drive formidlingsvirksomhet for plassering av barn med adopsjon for øye. For organisasjoner er det forbudt å drive slik formidlingsvirksomhet uten tillatelse fra departementet, jf. § 16 d.

Den som forsettlig overtrer forbudet i første ledd eller medvirker til dette, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Forsøk straffes likt med fullbyrdet overtredelse.

§ 16 c. Departementet oppnevner et utvalg for adopsjonsformidling av barn bosatt her i riket.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om formidlingsvirksomheten.

§ 16 d. Organisasjoner kan få tillatelse fra departementet til å formidle barn fra fremmed stat med sikte på adopsjon. Tillatelse skal bare gis til organisasjon som har slik formidling som hovedformål. Organisasjonen skal drives ut fra det som antas å være til gagn for barnet og ikke ha økonomisk vinning for øye.

Tillatelsen skal være tidsbegrenset og angi hvilken fremmed stat eller hvilke fremmede stater den gjelder for.

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere hvilke krav som kan stilles til organisasjonen, dens virksomhet og avvikling.

Departementet fører tilsyn med virksomheten og kan gi organisasjonen pålegg om å rette på forhold som er i strid med lov, forskrift eller vilkår for tillatelsen. Tillatelsen kan trekkes tilbake om lov, forskrift eller vilkår for tillatelsen ikke er oppfylt.

§ 16 e. Den som er bosatt i Norge må ikke adoptere barn fra fremmed stat uten forhåndssamtykke fra departementet.

Kommunen skal utrede søkerne og gi tilråding til departementet før samtykke etter første ledd gis.

Kommunen skal også bistå i å opplyse en søknad om adopsjon etter barnets ankomst til Norge, slik at adopsjonen kan gjennomføres.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om behandlingsmåten og vilkårene for å gi forhåndssamtykke.

§ 16 f. Adopsjon av barn bosatt i fremmed stat skal skje gjennom organisasjon som i medhold av § 16 d første ledd er gitt tillatelse av departementet til slik virksomhet.

Departementet kan i særlige tilfeller samtykke i at adopsjon av barn bosatt i fremmed stat skjer utenom godkjent organisasjon.

Presidenten: Til § 16 bokstavene b og f foreligger to avvikende forslag, nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 16 b skal lyde:

«Private og organisasjoner kan, etter bevilling gitt av departementet, drive adopsjonsformidlingsvirksomhet. Slik virksomhet skal drives uten overskudd. Kontroll med at denne virksomheten drives etter gjeldende retningslinjer, foretas av Statens ungdoms- og adopsjonskontor.»

Forslag nr. 3 lyder:

«§ 16 f skal lyde:

Adopsjon av barn som er bosatt i fremmed stat skal skje gjennom formidler som i medhold av § 16 b er gitt tillatelse av departementet til slik virksomhet. Departementet kan i særlige tilfeller samtykke i at adopsjon av barn bosatt i fremmed stat skjer utenom slik godkjent formidler.»

Det voteses alternativt mellom innstillingens b og f og forslagene fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 61 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.40.44)

Presidenten: De øvrige bokstaver under § 16 tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 22 skal lyde:

Når samtykke er gitt i medhold av § 16 e, gjelder den utenlandske adopsjonen her i riket. Departementet kan bestemme at den skal ha samme rettsvirkning som en norsk adopsjon.

II.

I lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester skal § 4-23 lyde:

Det er forbudt for privatpersoner å drive formidlingsvirksomhet for plassering av *barn uten* adopsjon for øye. Organisasjoner kan heller ikke drive slik virksomhet uten bevilling fra departementet, som i tilfelle fører tilsyn med virksomheten.

Den som forsettlig overtrer forbudet i første ledd eller medvirker til dette, straffes med bøter eller fengsel i inn-til tre måneder. Forsøk straffes likt med fullbyrdet overtredelse.

For formidlingsvirksomhet for plassering av barn med adopsjon for øye gjelder adopsjonsloven kapittel 3 A.

III.

I lov av 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett skal § 1 a første ledd bokstav b lyde:

- b) barnet vert adoptert ved utlandsk adopsjon og departementet har samtykka til adopsjon på førehand, jf. lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon § 16 bokstav e.

IV.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endring i lov av 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

I.

I lov av 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 23 nr. 2 femte ledd skal lyde:

Økt tilleggs pensjon fra folketrygden kan holdes utenfor samordningen

- når økningen skyldes at det er godskrevet pensjonspoeng etter folketrygdloven § 3-16 for omsorgsarbeid etter helt avsluttet yrkesaktivitet*
- når økningen skyldes poengopptjening i folketrygden etter uttak av tjenestepensjon for årene da pensjonisten fylte 67, 68 eller 69 år.*

II.

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Endringen av samordningsloven § 23 nr. 2 femte ledd trer i kraft 1. mai 1999.

Bestemmelsen i femte ledd bokstav a gjelder også for pensjon som er innvilget før 1. mai 1999, men får virkning for pensjonsutbetalinger tidligst fra mai 1999.

Bestemmelsen i femte ledd bokstav b gis virkning for pensjoner som blir utbetalt tidligst fra mai 1999.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 3

Referat

- (81) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 - lov om endringer i lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (Besl. O. nr. 56 (1998-99))
 - lov om endring i lov av 3. juni 1983 nr. 40 om saltvannsfiske m.v. (enhetskvoteordning) (Besl. O. nr. 57 (1998-99))
 - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
- (82) Statsministerens kontor melder at
 - lov om endringer i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) m.m. (Besl. O. nr. 50 (1998-99))
 - lov om endringer i åndsverkloven (Besl. O. nr. 44 (1998-99))
 - er sanksjonert under 16. april 1999
 - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
- (83) Lov om endringer i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Ot.prp. nr. 50 (1998-99))
 - Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (84) Lov om standarder ved overføring av fjernsynssignaler (Ot.prp. nr. 51 (1998-99))
 - Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
- (85) Lov om endringer i lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) (saksbehandlingsfrister i forvaltningen) (Ot.prp. nr. 52 (1998-99))
 - Enst.: Sendes justiskomiteen.

6. (86) Lov om endringer i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd og i enkelte andre lover (medisinsk rehabilitering og yrkesrettet attføring) (Ot.prp. nr. 48 (1998-99))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen.
7. (87) Endringer i lov av 24. juni 1994 nr. 45 om om-danning av forvaltningsbedrifta Televerket til aksje-selskap og om oppheving av lov av 24. juni 1994 nr. 44 om at tilsette i Televerket mellomels skal behalde visse rettar etter lov av 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn ved overgang til selskap utskild frå Te-leverket (Ot.prp. nr. 49 (1998-99))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.

Møtet hevet kl. 19.45.
